

**Evropska prestonica kulture
Novi Sad 2021
Pismo nakon posete članova EPK Panela
Jun 2018
Nemanji Milenkoviću, direktoru Fondacije „Novi Sad 2021“**

Poštovani Nemanja Milenkoviću,

Oktobra 2017. delegacija Fondacije „Novi Sad 2021“ predstavila je svoj prvi monitoring izveštaj Panelu eksperata zaduženom za izbor i rad evropskih prestonica kulture u Briselu. Tom prilikom Panel je izneo svoje procene i preporuke i pozvao „Novi Sad 2021“ da ažurira informacije u vezi sa kulturnim programom, kao i dokument koji se odnosi na preporuke zaključno sa krajem marta 2018. godine. Potvrđujemo prijem traženih dokumenata. Dana 13. juna 2018. održana je monitoring poseta Novom Sadu. Prisustvovali su članovi Panela Suzana Žilić-Fišer i Silvija Aman, kao i predstavnik Evropske komisije, Žerald Kole. Zahvaljujemo vam što ste ugostili ovu delegaciju i pružili dodatni uvid u trenutni status pripreme projekta Novi Sad - Evropska prestonica kulture 2021.

Na osnovu ovih informacija, Panel bi želeo da skrene pažnju timu „Novi Sad 2021“ na sledeće komentare i preporuke:

- Panel pozdravlja napore u vezi sa dugoročnom Strategijom kulturnog razvoja Novog Sada. Objavljivanje dokumenta na engleskom jeziku ima potencijal za dalje širenje participativnosti i razmene znanja - sa EPK gradovima i šire. Obaveze za implementaciju su razjašnjene u okviru su Gradske uprave za kulturu grada Novog Sada.
- Saradnja sa drugim EPK gradovima je dobro strukturirana sa jakim fokusom na jugoistočnoj Evropi. Evropska dimenzija je postala prioritet za izbor projekata koji će biti uključeni u program - obećavajući element. Dalji značajni napori su učinjeni: učestvovanje u različitim projektima EU, saradnja sa partnerima pomirenja, kao i na međunarodnom nivou. Takvi napori, da se uključe i da se saraduje sa širokim spektrom evropskih partnera iz različitih kulturnih i geografskih sredina, moraju da se nastave.
- Panel čestita gradu Novom Sadu za titulu Evropska prestonica mladih 2019 i pozdravlja napore za izgradnju sinergije u odnosu na utvrđenu platformu kao i za nastavak saradnje nakon 2019. godine. Napori da se izađe u susret različitim zahtevima u pogledu razlika u projektima, ali i da se sagledaju zajedničke potrebe, kao što je volontiranje, postalo je posebno vidljivo tokom posete i to je obećavajući pristup.
- Autobuska linija sa Temišvarom je zanimljiv koncept koji bi takođe mogao da se izgradi na iskustvu voza kulture između Berlina i Vroclava 2016. godine.
- Kulturni i umetnički program: pregled koji je priložen uz izveštaj daje dobar uvid u trenutni status priprema i strukturu programa. Tim je dodatno predstavio ažuriranu strategiju i strukturu programa tokom posete Panela. Opseg produkcije iz Fondacije neće sadržati više od 10% - što je prihvatljivo. U bliskoj budućnosti će se pripremiti pregled sopstvenih produkcija, koprodukcija i naručenih projekata, te će se dalje definisati programski budžet i zahtevi produkcije. Očekivani širi opseg projekata zahtevaće okvire saradnje, podrške i kontrole kako bi se osigurala implementacija u skladu sa budžetom, na vreme i zadovoljavajućeg kvaliteta. Ugovorni okviri su jednako važni u ovom kontekstu. Struktura programa, kao i vodeći projekti, postaju jasniji i

jasniji. Tim je otkrio prve ideje za otvaranje koje treba da se održi 31.12.2020. i 13.01.2021. Ovaj dvostruki pristup nosi mogućnosti i rizike koje treba dalje razmatrati, a datume treba uskladiti sa planiranim otvaranjem druge dve EPK 2021.

- Više novih poziva za nove programe je razuman pristup za sistematičnu nadogradnju programa. Kriterijumi koji odražavaju, između ostalog, evropsku dimenziju i održivost su odgovarajući. Tim je dodatno naglasio okupljanja prethodnih i budućih EPK koji će se organizovati u Novom Sadu u julu 2018. godine - dobra prilika za razvoj zajedničkih kulturnih i umetničkih projekata.
- Panel naglašava važnost integracije digitalnih komponenti u implementaciju i komunikaciju EPK programa. Planirana radna grupa "Kreativne industrije i IT konzorcijum" obećava da će razviti strukturiran pristup. Dosadašnji rad za bolju integraciju kreativnih industrija obećava u pogledu izgradnje mreža u Srbiji. Grad Novi Sad je razvio - u okviru povezanih nacionalnih aktivnosti - sopstvenu strategiju za kulturno-kreativne industrije (CCI). Fondacija je tokom posete potvrdila da je u toku mapiranje i CCI strategija za grad Novi Sad. Međutim, moglo bi se bolje iskoristiti dalje integrisanje evropskih mreža i znanja u oblasti kreativnih industrija. Preporučuje se razmena sa evropskom mrežom "European Creative Hubs".
- Izgradnja kapaciteta u programu je dobro uspostavljena, a aspekt održivosti je dobro razvijen. Aktivnosti izgradnje kapaciteta obuhvataju različite aktere u kulturi, uključujući javne institucije i nevladine organizacije. Fokus je na strateškim temama kao što je razvoj publike ili dalja uspostavljanja partnerstava. Novi Sad je takođe partner projekta „EU Lab za evropske projekte“. Članovi Panela su tokom posete objasnili kako koristiti stečeno znanje (know-how) npr. za razvoj lokalnih kulturnih centara kao što je Svilara.
- Napori za ulaganje u interkulturalni dijalog su vidljivi u izveštaju i implementirani pod okriljem stuba Interkulturalni grad. Tim je ponovo potvrdio saradnju sa Osijekom - važnim elementom pomirenja.
- U toku su značajni napori kako bi se pokrili mnogi aspekti strategije razvoja publike. Međutim, čini se da dokument o strategiji za razvoj publike još uvek nije dostupan za implementaciju projekta „Novi Sad 2021“. Oblast razvoja publike je jedna od tema za dalje fokusiranje imajući u vidu smernice, ciljne grupe, definicije i specifične pristupe, kao i alate i odgovornosti implementacije (organizaciona šema).
- Panel bi želeo da istakne „Obrazovno-metodološki centar za kulturnu edukaciju“ - kao lokalni centar za obrazovanje u kulturi - i raduje se izveštavanju o napretku i rezultatima tokom budućih sastanaka. Investicija u trening profesora umetnosti je dobra polazna tačka. Potrebno je rano povezivanje sa redovnim obrazovnim sistemom kako bi se postigli održivi efekti za ovu ključnu oblast dugoročnog kulturnog razvoja.
- Marketing aktivnosti su još u pripremi. Fondacija ima za cilj da nastavi rad sa sloganom „Za nove mostove“ jer se tvrdi da je u skladu sa jakom lokalnom identifikacijom (stanovništvo i tim „Novi Sad 2021“). Osim toga, „Novi Sad 2021“ trenutno priprema komunikacionu strategiju, ali još nije imenovao menadžera za komunikacije (planiran za jesen 2018). Članovi komunikacionog tima su izabrani. Planovi komunikacije prezentovani tokom posete Panela su još uvek u fazi izrade i zahtevaju dalje razmatranje i razvoj. Jednako bi trebalo razmotriti ranije imenovanje šefa komunikacije. Shodno tome, održavaće se efikasnija i značajnija komunikacija, sa akcentom na programske projekte.

- Sveobuhvatni dokument planiranih infrastrukturnih projekata pruža dobar pregled investicija planiranih za uređenje javnih prostora i kulturne infrastrukture. Tokom posete, članovima Panela predstavljeno je nekoliko infrastrukturnih projekata, kao i nekoliko trenutnih projekata renoviranja. Postojeći vremenski plan je veoma ambiciozan i potrebno je razraditi revidirani plan implementacije uzimajući u obzir potencijalna odlaganja u izgradnji i / ili finansiranju. Srodne međusobne veze sa kulturnim programom moraju se podjednako uzeti u obzir.
- Strukture upravljanja su dobro postavljene i napravljene su razlike između političkih, strateških i operativnih odgovornosti. Kako Upravni odbor snosi nadležnosti Veća, trebalo bi razmotriti eventualnu promenu imena. Panel pozdravlja blisku saradnju sa srpskim Ministarstvom kulture i drugim donosiocima odluka na regionalnom i lokalnom nivou. Obnovljena organizaciona tabela pruža dublji uvid u organizacionu strukturu Fondacije. Tokom posete, vidljiv je timski duh članova i rukovodstva - radni duh koji treba održavati za buduću implementaciju projekta. Takođe je neophodno pažljivo upravljanje ljudskim resursima u pogledu radnog opterećenja kako bi se osigurala motivacija i održivost angažmana. Rukovodstvo takođe treba da ima jasan fokus na osnovnu delatnost Fondacije - tj. implementaciju projekta Evropska prestonica kulture.
- Revidirani pregledi budžeta pokazuju različite finansijske potrebe tokom godina koje prethode EPK, kao i za samu EPK godinu - važan korak napred. Panel naročito pozdravlja planirane napore za obezbeđivanje budžetskih sredstava za 2022. Međutim, nekoliko elemenata u budžetu mora se ažurirati ili dalje razvijati: budžetska stavka „ostali“ obuhvata, između ostalog, planirane prihode od crowdfunding finansiranja (od 2017) koji nikada nisu realizovani. U slučaju da se bude menjala odluka o ponovnom finansiranju, moraju se predvideti odgovarajući iznosi za zaposlene i za marketing. U suprotnom slučaju, budžetska stavka mora biti revidirana u skladu s tim.
- Osiguravanje finansiranja iz EU je izazovno, jer je u pitanju grad iz zemlje kandidata. Dodatni naponi na obezbeđivanju sredstava EU za kapitalne investicije nanose štetu potrebnom fokusu Fondacije na razvoju programa za EPK godinu. Fondacija učestvuje u nekoliko EU kofinansirajućih projekata (Interreg, Evropa za građane) i planira da pomogne lokalnim kulturnim akterima da se dodatno uključe u programe finansiranja iz EU. Program izgradnje kapaciteta za povećanje pristupa fondovima EU za kulturne aktere je dragocen pristup.
- Očekuje se da se fandrejzing strategije više profesionalizuju zbog angažovanja dva stručnjaka. Izrada srodne strategije je koristan korak napred.
- Strategija održivosti za „Novi Sad 2021“ i način na koji će sadašnje aktivnosti potkrepljivati dugoročne održive efekte za kulturni razvoj grada dobro se obrađuju Pravilom 4P i Pravilom preduslova kojim se upravlja razvojem EPK programa. Interesantan je model koncepta posle 2021. godine, uključujući i upravljanje članova tima “Novi Sad 2021“ nekim specifičnim kulturnim mestima.
- Monitoring i evaluacija su još uvek u toku. Nekoliko preliminarnih dokumenata i planova su prezentovani tokom posete. Sama evaluacija zahtevaće značajan dalji razvoj - uzimajući i u obzir bogatstvo iskustva u kontekstu evropskih prestonica kulture, kao i šire. Osim toga, Fondacija mora osigurati kontekst evaluacije koji garantuje punu nezavisnost evaluatora od Fondacije.

Na osnovu ove analize i informacija prikupljenih tokom monitoringa, zaključili smo da su preporuke iz izveštaja o monitoringu u implementaciji i čestitamo timu za postignute dosadašnje rezultate.

Pored toga, pozivamo tim da nastavi da radi na 12 preporuka iz prvog izveštaja, kao i na sledećim dodatnim preporukama:

Preporuka 13: Aktivnosti razvoja publike treba da budu više strateški razvijene i rezimirane u određenom dokumentu.

Preporuka 14: Potrebni su naponi za sveobuhvatan komunikacijski pristup koji se odnosi na osoblje i razvoj strategije - uzimajući u obzir polja digitalne komunikacije.

Preporuka 15: Vremenski okvir za tekuće i buduće kapitalne investicije treba pažljivo revidirati i povezati sa dobrim finansijskim planom.

Preporuka 16: Razviti jasan fokus na ključne elemente Evropske prestonice kulture za rad fondacije i definisati saradnju za pitanja šireg kulturnog razvoja sa zainteresovanim stranama u otvorenom dijalogu.

Preporuka 17: Dalje razviti postavke evaluacije koje bi garantovale punu nezavisnost evaluatora od Fondacije.

Preporuka 18: Što pre je potrebno preuzeti korake ka jasnoj programskoj strategiji sa planom produkcije. Štaviše, planovi za saradnju sa kulturnim akterima i plan za implementaciju programa treba da budu uspostavljeni u narednim mesecima.

Zahvaljujemo se na svim dosadašnjim naporima i želimo vam uspešan nastavak pripreme Evropske prestonice kulture 2021 u Novom Sadu.

(potpis) Silvija Aman
Izvestilac evropske komisije za izbor i nadzor EPK

(potpis) svi članovi Panela nezavisnih eksperata